

A MAGYAR KIRÁLYSÁG

A 17. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN

?

*Sopron,
Caesar-ház*

- *reneszánsz*
- *1681*

11.B

*2026.
szept. 28.*

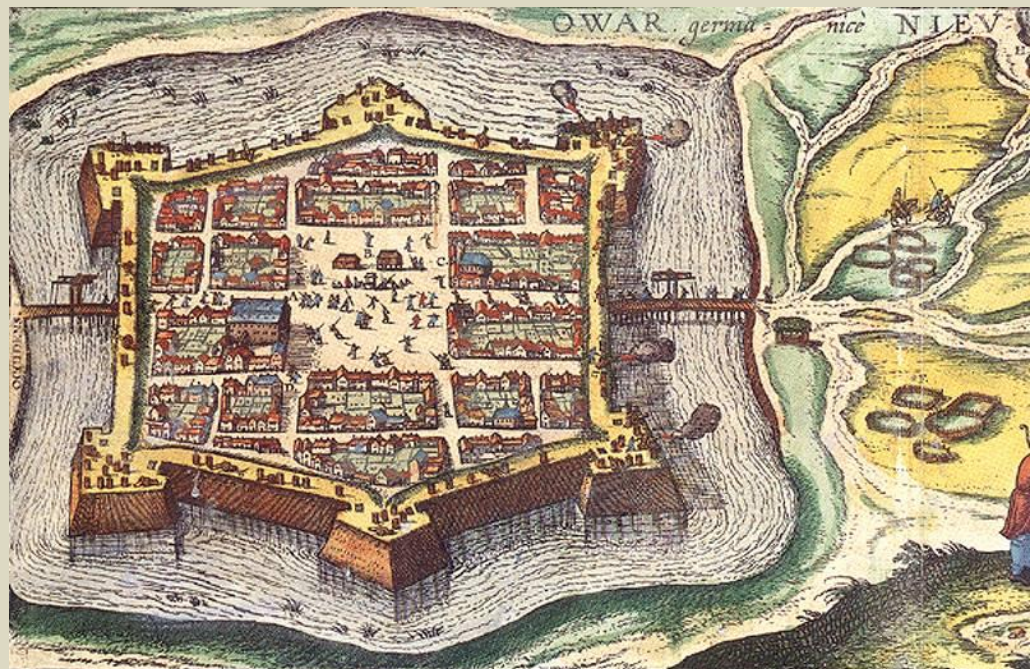
1. Zrínyi Miklós

- költő és hadvezér (1620–1664)
- horvát bán
- családi birtokok: Adria – Mura
→ Habs.-hűség
→ törökellenesség – ?
(dédapa: szigetvári hős)
- „*Sors bona, nihil aliud*” – ?
- a török legyőzését reális célnak tekinti, arra számít, hogy a harmincéves háború (1618–1648) után ez a Habsburgoknak is prioritás lesz

*Jan Thomas festménye a 17. század közepéről
Lobkowický palác (prágai vár)
gyűjteményében*

- 1663: török Bécs ellen vonul
– 40 napig esik
→ csak Érsekújvárat —————> veszi be
- 1663/64: ZM téli hadjárata
→ északi híd fölégetése
TK 62/10.
- 1664, szentgotthárdi csata:
török vereség
↓
„szégyenteljes” vasvári béke
– 20 évre
– status quo
– Várad, Érsekújvár török kézen marad
~ mintha vereséget követne
- 1664. **nov. 18.**: ZM † (vadkan)

2. Wesselényi-összeesküvés (1670)

- 1664, Vasvár → elkeseredés, kiábrándulás I. Lipótból (1657–1705)
- résztvevők: Wesselényi Ferenc nádor + ország főméltóságai

↳ 1670 előtt †

← köztük I. Rákóczi Ferenc is

a tanácskozások helyszíne - ?

← Sárospatak, a vár sub rosa-terme
(„titokban”)

Sárospatak, Rákóczi-vár

Lórántffy-loggia stílusa – ? renaissance

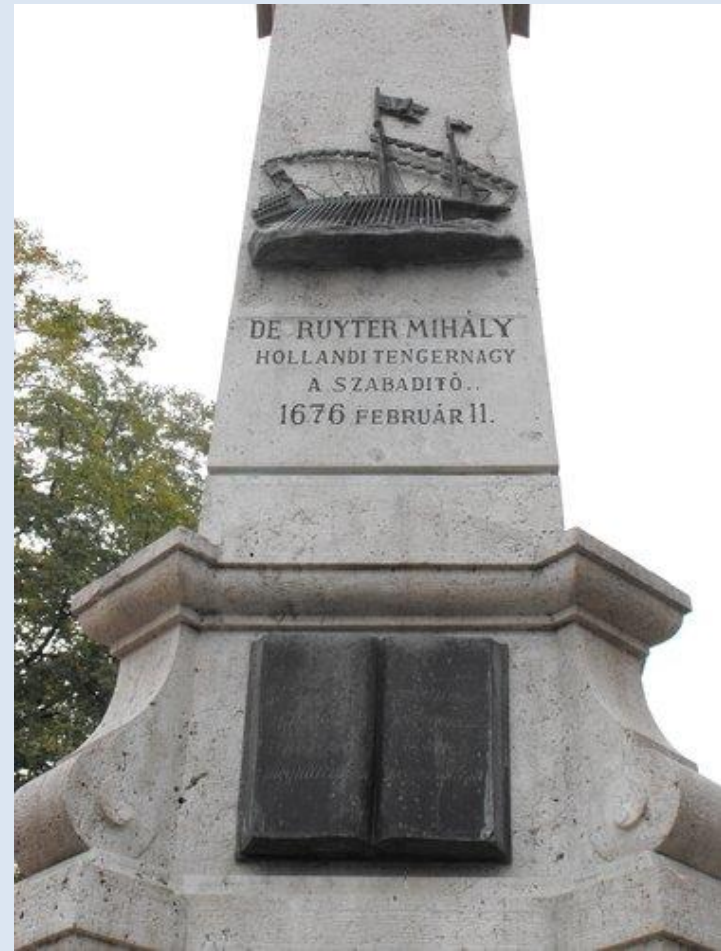
- 1670: a felkelés szinte azelőtt elbukik, hogy elkezdődött volna
határozatlanság
nincs igazi konkrét cél
I. Lipót végig tud róla
- megtorlás → kivégzések (pl. Zrínyi Miklós öccsét, Pétert)
I. RF életét anyja 400 000 aranyforinttal megváltja

3. „Jogeljárás elmélete”

- fv-es lázadás → Ø rendi alk.
- I. Lipót nyílt abszolutizmusa (1670–81)
→ Ø egy.
→ Ø rendi dual.
→ **Gubernium (Kormányzóság)**
→ prot. vallásgyak. betiltása
prédikátorper (1674) – ?
→ 42 lelkészt eladnak
gályarabnak

TK 64/14.

*debreceni
emlékmű
(1895)*

Thököly Imre kuruc mozgalma →

Felső-magyarországi Fejedelemség – 1670-es, 1680-as évek

4. 1681 – soproni országgyűlés – ?

→ nádorválasztás a Caesar-házban (Esterházy Pál)

└ itt ülésezik az egy. felsőháza

→ Ø Gubernium

→ artikuláris helyek
(2 db / várm.)

– ev. vallás
gyakorlása

*Késmárk,
artikuláris templom*

5. A török Mo.-ról való kiűzésének előzményei

- 1683: utolsó nagy török támadás Bécs ellen
legsikeresebb
Bécs 2 hónapig körülrárva
Kara Musztafa nagyvezír
- I. Lipót → Lotharingiai Károly fővezér
+ Sobieski János lengyel
+ német fejedelmek } felmentik
- ellentám.
 - 1683. szept. – párkányi csata
 - 1683. okt. – Esztergom visszafogl.
- XI. Ince pápa – ?
 - a) Liga Sacra: Pápai Állam, H. Bir., Velence, Lengyelo. (+ Oroszo.)

Kara Musztafa selyemzsinór általi halála (Belgrádban)

Mo.hivatalosan nem tag ☹ - ?

← Magyar Kir. nem önálló

← Thököly Imre a törökök mellett

b) sok pénz

c) fr.-ák semlegesítése:

XIV. Lajos békét ígér

*XI. Ince – Budavár, Hess András tér,
Damkó József szobra (1936 – ?)*

6. Mo felszab.

- a Szent Liga három fronton támad: – Mo.
– Lo.
– Vel.

1684: Buda sikertelen ostroma

- 1686: Buda visszavétele: jún. 30. – szept. 2.

TK 65/16-17.

júl. 22. – felrobban a lőporraktár → fal 150 m-en hiányzik

Abdurrahman pasa védi (70 éves) karddal a kezében esik el a mai

Bécsi Kapu térnél

Lotharingiai K. hcg – É-ről
II. Miksa Emmánuel bajor
vál. fejed. – Gellért-hegy

TK 66/20.

- 1936: Kodály Z.:
Budavári Te Deum – ?

*Franz Geffels: Buda ostroma
(MNM, 1690 körül)*

• 1687: pozsonyi egy. – TK 99. o.

„I. tc. Ez oly nagy s örökké hálával említendő jótéteményeknek emlékezetére, s alázatosan kedveskedő lelküknek mindenkorra felismerhető hálája jeléül, e Magyar-országnak s kapcsolt részeinek összes karai és rendei kinyilatkoztatják, hogy mostantól jövőre s örök időkre senki mást, mint fenn címzett Ő császári és királyi felségének saját ágyékából származott fiörökösei közül az elsőszülöttet (ugyanazt határozván az 1547-ik évi 5-ik s más e felől alkotott törvénycikkek) fogják törvényes királyuknak s uruknak ismerni és azt mindenkor és annyiszor, valahányszor ily felavatás újból bekövetkezik, a fentebb kijelentett hitlevélben foglalt cikkelyek előrebecsátandó elfogadása, vagy királyi biztosítása s e felől oly alakban, mint elődei teljesítették, leteendő eskü után, országgyűlésileg, e Magyarországon belül, meg fogják koronázni. [...]

IV. tc. Mindamellett a karok és rendek e pontban is, hódolatuknak és mocsoktalan hűségességének további tanúsítására, s a bizalmatlanságnak, mely a király s az ország és annak kapcsolt részei közt emiatt netalán a jövőben felmerülhetne, gyökeres kiirtására alázattal kedveskedő s hódoló lélekkel beleegyeztek, hogy az ellentmondás s ellenállás szabadságáról beiktatott emez előbb mondott záradékot, második Endre király fentebb említett decretuma előbb idézett 31-ik cikkelyének tartalmából s értelméből, következőleg az előbb leírt módon letett koronázási esküből is, e jelen törvényes rendelettel kizárják s eltávolítsák.” (Az 1687. évi országgyűlés cikkelyeiből)

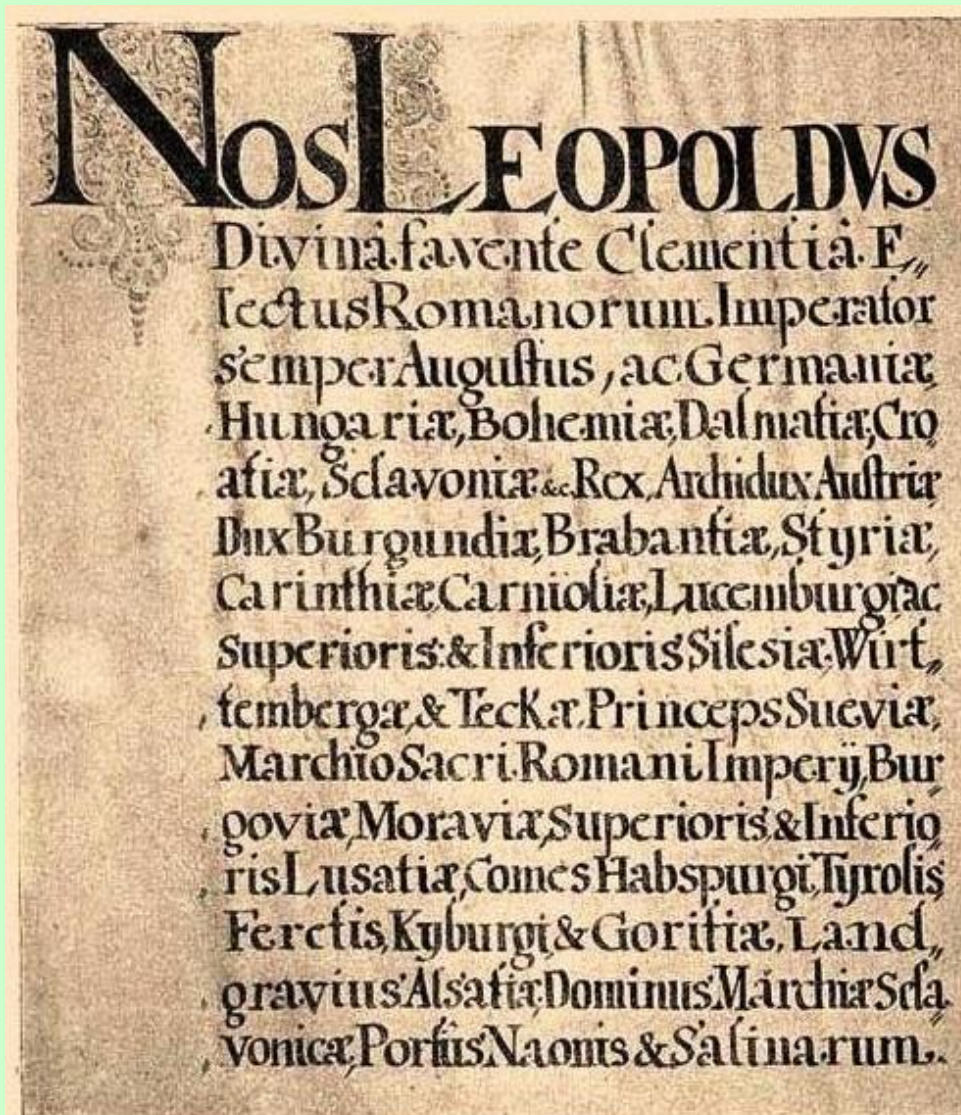
- a rendek lemondanak szabad királyvál. jogukról
Habs.-ok fiági örökösödése
 - lemondanak a ius resistendi-ről (1222) ☹️
- ← Esterházy P. nádor
- kb. egy évtizedes harc
meghatározó Habsburg hadvezér: Savoyai Jenő
 - 1699: karlócai béke: Mo. Habs. kézen, kivéve a Temesköz (1718)

7. Habsburg abszolutista törekvések

- 1687
- fegyverjog → visszafoglalt területek = „újszerzeményi terület”
↓
a régi tulajnak 10% fegyverváltságot kell fizetnie
+ igazolnia, hogy az övé volt
kat. egyház mentesül – olaj a tűzre
- vitézlő rend szélnek eresztése
- megemelt adók – porció, forspont
- ...

8. Erdély

- Ø része a felszabadító háborúnak
megváltozott a két nagyhat. egyensúlya, amely létrehozta
- császári seregek foglalják el
- DIPLOMA LEOPOLDINUM
(I. Lipót oklevele)
TK 98. o.
 - Erdély Bécsből irányított tartomány
 - nem része Mo.-nak ☹
↳ meddig?
1848 (Uniót Erdéllyel!), 1867
 - Erdély nem bánta
 - felekezeti, rendi és a birtokviszonyok maradnak
 - gubernator irányítja,
a fejedelem = a cs.-kir.
 - TK 98/1.

Σ ÉRTÉKELÉS

- török kiűzése: ⊕ Mo jogilag nem részes: ⊖
- újra egy magyar állam létezik, de nem független (**1687!**)

nem egységes ← Erdély*

← Határőrvidék*
= Ho.-Al-Duna

* mindkettő közvetlenül Bécsből irányítva

- elégedetlenség